

SEPPÖ MAUKONEN
SALPALINJA
KESTÄÄ

SUOMEN JATKOSOTA 1941-1945

Salpalinja kestää

Suomen jatkosota 1941-1945

SEPPO MAUKONEN:

Nuortenkirjat

Supertalkkari ja keisarin lahja, Mediapinta 2010

Supertalkkari 2 Salpalinjan aarteet, Mediapinta 2013

Sotaromaani

Isku yli rajan, Myllylahti 2005

Sotadokumentti

Viimeiset kertojat JR 2 Kannaksella ja Syvärillä, HD-kustannus 2017

Toimitusryhmän jäsenenä kaksi muistelukirjaa Lappeenrannan lyseosta

Koulussa koko elämä, Lehtori Anna "Ana" Wolkoff-Nissinen oppilaiden ja työtovereiden muistoissa, Karjalan kirjapaino 2001

Läpi punaisen tiilen, Lappeenrannan lyseon opettajat oppilaiden muistoissa,

Karjalan kirjapaino 2009

Seppo Maukonen

Salpalinja kestää

Suomen jatkosota 1941-1945

© Seppo Maukonen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-801-928-2

Viimeinen sota

Lanseerasin sanonnan "sota, joka lopettaa sodat"
ja se ei kuulu rikoksistani pienimpiin.

H.G. Wells, kirjailija 1866–1946

1.LUKU

SOTA

Se oli tullut takaisin Berliiniin. Saksa, joka oli sotaa halunnut, oli sen saanut ja oli tuhonsa partaalla. Kaukana idässä Saksan liittolainen Japani taisteli epätoivoisesti yliveraista vihollisrintamaa vastaan ja pohjoisessa soti pieni sitkeä Suomi. Se taisteli hakeakseen oikeutta ja entisiä rajojaan katkeraan rauhaan päättyneen talvisodan jälkeen.

Saksan kumppanina Suomen sota oli alkanut menestyksekkäästi. Vanha raja oli saavutettu nopeasti, mutta se ei pidättänyt suomalaisia viemästä sotaansa kauas itään. Ja oltuaan kauan idässä oli tämänkin sodan lähdeittävä taas liikkeelle.

Niihin aikoihin, kun sota oli tullut takaisin Berliiniin, Suomen sodankäynti oli kääntynyt vetäytymiseksi ja maa taisteli olemassaolostaan.

Berliini 2.5.1945

Radioauton kenttäpuhelin rutisi ja paukkui. Päivystäjä havahtui torkuiltaan, livautti *tšortin* ja odotti tovin. Puhelin pärähti kahdesti pitempään, ja yhteyden merkkivalo syttyi. Päivystäjä kohottautui hitaasti tuolinsa nojalta ja rojautti nyrkkinsä puhelimen kylkeen. Mies tunsu toosansa, eikä kiirehtinyt. Valo pätki, mutta paloi. Aikansa odotettuaan päivystäjä luovutti, kurottautui kohti kampea, hamusi sen korvalleen ja kuunteli ääntä. Hetkessä mies kohensi ryhtiään ja rivakoitui muutenkin. Hän avasi kopiautun oven ja huusi kovalla äänellään päin lähellä seisovaa miesjoukkoa:

– Herra kenraali!

Tšuikov kääntyi rauhallisesti muusta seurueesta, pyyhki hihalla suunsa ja tuijotti radistia. Mies ojensi päättäväisesti luuria päin kenraalia. Tšuikov käveli auton viereen ja tarttui kampeen.

– Tšuikov.

Nimi tuli nopeana ryöppynä, kaikki sanottava oli ladattu en-

simmäiseen tavuun. Lopusta kuului vain kevyt henkäisy.

– Kuka?

– Tšuikov, hitto vie!

– Missä?

– Berliinissä. Aatun kämpän päällä!

– Titov täällä. Terve!

– Terve vanha veikko! Olisit heti sanonut. Minä jo meinasin tä-
räyttää luurin kiinni kesken tällaisen kuulustelun.

– Miten tämä kuuluu sinne asti?

– Huonosti, mutta tosi mukavaa kuulla, että sinustakin vielä
ääntä lähtee.

– Puhelu tulee Leningradin kautta. Siellä polkevat myllyyn li-
sää puhtia. Onneksi olkoon teille! Olette perillä. Miltä siellä näyt-
tää?

– Sodalta täällä näyttää. Romua, raunioita, savua ja pölyä joka
puolella. Mutta saatiinhan tämä pirun päämaja tuhottua, ja onhan
se tietenkin jotain.

Kenraali veti hetken henkeä, röhisi rinta pystyssä päin seuruet-
taan ja jatkoi puhelimeen:

– Kovaa tämä on ollut, vaikka loppu meni aika rivakasti, vähän
niin kuin omalla painollaan. Katsos, moni tuntee täällä itsensä
sankariksi, mutta en minä oikein tiedä. Kaikenlaista näkee. No,
joskus sitten... Entäs teillä siellä pohjoisessa, kuinkas siellä?

– Kuule, täällä mennään lujaa kuin kolhoosin kolmipyörällä.

Pari kuukautta on jauhettu samassa paikassa.

– Ei kai nyt sentään. Missä?

– Voisalmessa, Suomessa!

– No eikös siellä ole jauhettu jo koko vuosi? Johan nyt on hitto, etten paremmin sano.

– No mutta kuomaseni, Vasili Ivanovitš, tämä ei ole Vuosalmi.

Tämä on Voisalmi. Se on lähellä sellaista paikkaa kuin, ööö...
Lappeenranta.

Tšuikov tiesi Vuosalmen, mutta Voisalmi ei sanonut hänelle mitään. Hän päätteli, ettei kyse voi olla kovin tärkeästä paikasta ja rauhoittui hiukan.

– Kerrohan tarkemmin. Mikä paikka se sellainen Voisalmi on, ja mikä siellä on hätänä?

Hermann Göring Strassen ja Voss Strassen kulmassa jylläsi korvia särkevä moottorien ja koneitten pauhu. Tiergartenin varpusparvet pyrähtelivät hädissään tuhotun puiston silpoutuneissa puissa.

Niitten pelokas liverrys ja kirskunta eivät kantaneet nokkaa pitemmälle kovassa sotakoneitten melussa Valtakunnankanslian rautatieaukion nurkilla. Edellisen illan ja yön aikana Hitlerin päämajan sotilaat, työntekijät ja asukkaat olivat murtautuneet ulos bunkkerista ja yrittäneet tunkeutua venäläisten saartorenkaiden läpi. Muuta-

mien pakomatka oli päättynyt alkuunsa Valtakunnankanslian lähetyville. Kaatuneita saksalaisia lojui pitkin katuviereitä. Vain harvoilla oli ase mukanaan. Joillakin roikkui asetakin rinnoissa uutuuttaan kiiltävä rautaristi. Merkki oli saanut komistaa kantajansa rintapieltä vain muutamia tunteja. Hätäisestä kunniamerkkien jakotilaisuudesta kulki portaat ylös kadulle epätoivoiseen pakoon tai vihollisen eteen varmaan kuolemaan.

Tiergartenin länsipäässä jyrähteli tykistö. Se tuki neuvostojoukkojen rynnistystä päin Havel-jokea Berliinin länsipuolella. Göring Strassea pitkin möyri tankkijono kohti Valtiopäivätaloa. Sen katolla lätisi punalippu tuulessa ja ilmapurkauksissa, joita kaupungissa riehuvat tulipalot saivat aikaan.

Eversti Antonovin esikunta oli ryhmittynyt Valtakunnankanslian ympäristöön. Antonov oli ylläpitänyt vihollisen päämajan tuhatta maanpäällistä osaa kenraali Tšuiikoville, joka oli tullut katsastamaan puna-armeijan uusinta saavutusta Berliinissä.

Tšuiikov oli taistellut pitkän tien Volgalta Berliiniin. Hänen komentamansa 62. Armeija oli lyönyt Pauluksen johtamat saksalaiset Stalingradissa alkutalvesta –43. Voiton jälkeen Tšuiikovin tie vei Ukrainan ja Puolan kautta Saksaan. Nyt hän oli perillä Berliinissä, tiensä päässä.

Jalkaväkidivisioonan 301 oli järjestänyt Valtakunnankanslian sisäpihalle hätäisen juhlatilaisuuden. Sillä oli tarkoitus korostaa

saavutetun voiton merkitystä. Vihollisen päämaja oli tuhottu. Sodan loppu oli käsillä. Kupit sen kunniaksi!

Tilaisuus oli karu ja vaatimaton. Maasta oli nostettu läpi ammuttu ovi pöydäksi kahden tiilikasan väliin. Tarjolla oli tavanomaisen kenttälounaan tarpeet: keittoa ja leipää. Yläsaranan vieressä vapisi paria tippaa vaille tyhjä votkapullo.

Ympärillä savusi pieniä palopesäkkeitä. Muutamat palot nostattivat vielä liekkejä, joita joku lähellä seisoskeleva kävi silloin tällöin sohimassa hajalle. Ilmassa leijui monenlaisia katkuja, jotka nousivat lähialueen pikku tulipaloista, kuolleista, nuotioista, hajonneista rakennuksista ja pihan romuista ajoneuvoista.

Syönnin päälle kohotettiin votkaryypyt. Tšuikov kiitti päälliköitä ja pyysi välittämään kiitoksensa joukoille. Enempään juhlimiseen tai ryypiskelyyn ei vielä ollut aihetta, sillä aivan lähellä Tiergartenissa taisteltiin verisesti. Voittajasta ei enää ollut epäselvyyttä, kyse oli vain lopullisen voiton ajankohdasta.

Antonov ihmetteli vieressä, kun Tšuikov oli joutunut puhelun takia keskeyttämään syömisensä ja vastaili tuttavallisesti jonkun Titovin kysymyksiin ja toisteli outoja paikannimiä ties mistä kaukaa. Antonov ei tiennyt, että 8. Kaartinarmeijan komentaja, kenraali Tšuikov ja eversti Titov olivat hyviä tuttuja viime talven lyhyeltä lomaltaan Jaltassa. Siellä nämä olivat istuneet monta iltaa aamuun ja kertoneet toisilleen kokemuksiaan omilta rintamiltaan.

”Kyllä me Berliiniin pääsemme, mutta Helsingistä en ole niin varma”, oli Titov tuumaillut.

”Mihin sinä tuon perustat? Teurastetaan härkä, mutta ei muka lyötäisi karpästä.”

”Se on kiinni monesta, mutta etenkin tahdosta. Katsos, saksalaiset tuntevat syyllisyyttä nahoissaan, mikä on niille ihan oikein. Jossain vaiheessa heiltä loppuu henkinen voima. Ja se hetki on koittanut. He epäilevät oman sotansa oikeutusta. Se nostaa kapinamieltä ja aiheuttaa eripuraa; onhan siitä merkkejä kaikkialla. Suomalaisen laita on toisin. He kantavat sisällään katkeraa muistoa talvihyökkäyksestämme 1939. He löysivät tälle sodalle oikeutuksen. Meillä kotona jahdataan ”kansanvihollisia” ja pannaan niitä hengiltä, mutta nyt meillä on vihollisena koko kansa. Suomalaiset eivät murru... no, ainakaan helposti.”

”Siinä ovat sitten vastakkain teräs ja henki. Ja vain toinen voi voittaa. Aika näyttää, kuinka kauan henki pihisee.”

Radioauto kävi koväänisesti, ja muutakin melua oli ympärillä niin paljon, että Tšuikov joutui painamaan puhelimen luria tiukasti korvaansa vasten kuullakseen Titovin selontekoa.

– Oletko kysynyt Moskovasta? Tšuikov huusi puhelimeen.

– Siellä on kuule koko joukko ympäröiväissään teidän valloitus-
tenne takia. Kas kyllä Kremlissä toukokuun ensimmäistä osataan
juhlia, ja sitten päälle vielä tämä. Sieltä ei kukaan lupaa mitään

vähään aikaan, rätisi Titovin ääni kaukaa.

– No minä katson, saadaanko täältä mitään irti. Tulen ainakin itse käymään siellä, kunhan täältä joudan. Ja jos jonkin aikaa maltat, niin eiköhän täältä jouda vaikka koko sirkus.

Tervetuloa vaan. Tule nyt ainakin sinä. Tervetuloa Voisalmeen.

Lappeenranta 5.6.1945

Näin unta, että olin kortilla.

Peli oli kestänyt jo liian kauan ja halusin nukkumaan. Käteni oli täynnä ristejä. Olin jo hävinnyt rahani, kelloni ja juomattoman viina-annokseni. Kuvakorteissa näin oman joukkueemme kaatuneitten poikien naamoja. Niitten silmät tuijottivat minuun kuin syyllistä. Tästä pelistä oli leikki kadonnut jo aikaan. Ehdin toivoa tämän olevan unta ennen kuin piina helpotti ja heräsin.

Ryntäsin sen tien ulos korsusta. Karistelin unta päästäni, jossa oli liian paljon vierasta. Harrastin korttia harvoin, ja vain unessa saatoin nähdä viina-annoksia.

Kysyin kuka on vartiossa. Oli Koposen Ville. Se sopi hyvin, koska tunsin Villen kuin oman reppuni.

Vedin pari keuhkollista ulkoilmaa sisääni ja lähdin kävelemään korsulta hautaa pitkin vartiopoterolle. Ville oli ensimmäisen ryhmän johtaja joukkueessani ja alikersantti. Tuomasin terve ja että

tulin vähän tuulettumaan, vaikka ilma oli hautovan kuuma.

Jo edellinen päivä oli ollut helteinen, ja iltaa kohti lännen taivas oli kerännyt ylleen pilviä, jotka selvästi enteilivät ukkosta. Yön hämärän laskeuduttua pilvet olivat painuneet mailleen, ja ukkosen jyly oli kuulunut vaimeana jostain kaukaa.

Edessä puolen kilometrin päässä oli Voisalmi ja Voisalmen silta. Salmi oli vähän päälle kilometrin pituinen melko matalavetinen väylä, joka erotti kaupungin puolelta pistävän Tyysterniemen Voisalmen saaresta.

Salmi oli sillan kohdalla kapeimmillaan. Siinä sen leveys oli alta kymmenen metrin. Leveimmillään salmi oli sillasta vasemmalle, kaupunkiin päin mentäessä. Siellä se leveni seläksi, jonka nimi oli Pallonlahti.

Sillan kohdalla lie ollut muinoin kahluupaikka, jonka kautta Lappeen pitäjältä pääsi kuivin jaloin Taipalsaarelle. Nyt siinä oli penkereitten välissä nelisen metriä leveä kivillä tuettu hirsitopattu silta. No olihan siinä näitten sotahommien takia vähän muutakin: pioneerit olivat juntanneet sillan seutuun niin paljon miinaa ja muuta paukkua, että jos tarvis tulisi, oltaisiin taas kahluupaikan ajoissa, tosin sillä erotuksella, ettei yli kahlaajan pää pinnalle yltisi.

Meidän pesäkkeestä katsottuna oli sillan oikealla puolella kalliokukkula, jonka sisään ja laelle oli louhittu vankka tukikohta.

Konekiväärrikorsu Voisalmen sillan kupeessa

Kenraali Tsuikov saa puhelun Berliiniin Hitlerin päämajan raunioille.
Se tulee kenraali Titovilta Lappeenrannasta. Jotain on siellä pahasti vialla:
puna-armeijan hyökkäys Voisalmen saareen ei etene totutulla rutiinilla.

Tulppana on Salpa-asema ja sen sinnikkäät puolustajat.
Kertomus toisenlaisesta jatkosodan kulusta laajenee etulinjan poteroista
maailmansodan päätösratkaisuihin.
Suurvaltojen palapelissä on oma kohtalainen nappulansa myös Suomella,
jonka uudet rajat piirretään pakon edessä katkerin kynin.

Mutta pienempiäkin asioita ratkeaa: Onko Kekkonen uinut Syväriässä,
 pärjääkö Clinton golfissa Ahtisaarelle ja mitä luvataan Salelle Shotsissa.
Sodan vainajia etsitään kaupungissa, jonka nimi on Saimogorsk...

Mielikuvituksen rajat paukkuvat, kun Seppo Maukosen romaani
vie lukijansa tuttuihin, mutta niin vieraisiin paikkoihin
ja tuttuihin, mutta niin outoihin tapahtumiin.

Kannen alkuperäiskuva:

Venäläinen T-34/76 -sotasaalisvaunu testaa kivistettä Taavetissa 1943, Salpakeskus